

DÁVID KULCSA

Írta: Sinkó Ervin

Karácsony előtt való napon tizenhatan voltak benn a négy ember számára készült cellában. A négy szalmazsákon három-három, másik négy ember mindig guggolva töltötte az éjszakát. Politikai foglyok, de betörők, zsebmetszők verekedő suhancok is együtt s mind elkínzottak. Éhesek és a szűk helyen sok volt a civódás. De mióta Pest környékéről három nap előtt behozták a nagybajszú magyar parasztot, aki nazarénusból lett kommunista, azóta elmúltak vagy legalább is megritkultak a veszekedések, mert nagyszerűen tudta mulattatni a társaságot. Menekülő forradalmárokat bűjtatott, azért hozták be, már útközben jól elagybügtyálták a csendőrök. Elvtársak lettek volna ő és Borsi, a famunkás. mégis első órától kezdve majd széttépték egymást helyesebben Borsi a parasztot, akit nem lehetett kihozni a nyugalmból. Borsi, a famunkás, a diktatúra előtt kint lakott az Angyalföldön feleségével és öt gyerekével egy omladozó szobában és azt hitte, hogy ez nem is lehet máskép. De jött a diktatúra és azt mondták neki, hogy most költözzék be a plébániába, ahol két szép napos szobát utaltak ki, míg a gyerekei ott játszhatnak a plébánia kertjében. A plébánosnak maradt még három szoba és a kert is, mert Borsi lelkére kötötte a kölyköknek, hogy vigyázzanak a virágágyakra. Mondta is a plébános, hogy szerencséjének tartja, hogy ilyen rendes családot kapott. De hiába köszönt neki Borsiné Dicsértessék az Úr Jézus-sal és Borsi hiába emelte meg mindig emberséges köszönésre a kalapiját, abban az órában, amint megint a gazdagoké és a tisztéké lett az ország, a plébános úr nem érte be azzal, hogy kitegye Borsitékát, hanem be is árulta Borsit, hogy vörös katona, munkástanácstag, magánlaksértő volt és hogy az asszony fosztogatta az élestárát. A gyerekeket angyalföldi elvtársak szedték fel az utcáról. Borsi és a felesége azóta ülnek — az asszonyt úgy megverték, hogy az első héten még ülni se tudott. A paraszt, a nazarénusból lett kommunista, mindig a bibliát citálta, Borsi pedig a plébánossal példálózott. S akkor jött a parancs: holnap, karácsony estére mindenki a kápolnába, lesz karácsonyfa, aranydió, prédikáció, missziós vendégek.

— Hol akasztófát ácsolnak, hol karácsonyfát díszítenek, kőpök a karácsonyfájukra kiáltott Borsi a felügyelőnek, amiért is büntetésből hat napi sötét zárkát kapott.

Az öreg paraszt mindjárt ott a felügyelő előtt beleelegyedett a dologba a következőképen:

— Nem szolt hamisságot Borsinak a szája, mert írva vagyon: »Ezt mondja ama szent és igaz, kinél a Dávid kulcsa vagyon: tudom a te dolgadoit, imé adtam te elődbe egy megnyilt ajtót, melyet senki bé nem zárhat.«

A felügyelő csak arrébb lökte a nagybajszút s így most már csak tizenöten maradtak a cellában. Az öreg — egyébként nem is volt olyan idős ember, mégcsak nem is ősz — csendesesen ült és nem magyarázott. A nagy bajusza mintha még jobban lelógna. — Csak a vason, csak a vason — hangzott a felügyelő ismert kiáltása, mikor libasorban megindultak a kápolnába s aki csak tehette, azért is, legalább egy lépést tett a vas mellé, a felsikált folyosóra. S mikor a karácsonyi ünnepség után, mely főleg azért volt érdekes, mert előre elkészített cédulákat lehetett váltani távolabbi cellák lakóival s látni lehetett az ujabban behozott foglyokat, mind visszavezették s újra ráink zárták az ajtókat, negyedóra mulva már rájuk sötétítették a cellákat, az egyetlen hangos, visszhangot verő szó az egész nagy épületben a felvigyázó fel-felhangzó

csatakiáltása volt: Csend, csend, csend, legyen, ha mondom.

Ők tizenöten is elosztották egymásközt a helyet s aztán a sötétben vártak az öreg paraszt megszokott esti beszélgetéseire. De most Borsi nem volt itt s csend volt.

— No Borsihoz is eljött a Jézuska — jegyezte meg a zizegő szalmazsákJáról egy fiatal suhanc.

— Könnyen lehet, hogy eljött — hangzott az öreg szava.

Kliman, a szerkesztő, akinek a vallatásnál összetörték a szemüvegét s vaksi szemével nappal is úgy mozgott, mintha sötétben tapogatózna, suttogva, de hevesen szól a sarokból:

— Öreg elvtárs, értse meg: a mi Messiásunk mi magunk vagyunk, a mi Messiásunk a forradalom; a mi csillagunk a szovjet-csillag.

— Helyesen mondja — hangzott a paraszt szava — »Láttam egy oltár alatt azon lelkeket, kik megöltettek vala az Istennek beszédéért s kiáltnak vala nagy szóval: Uram, ki szent és igaz vagy, meddig nem tész ítéletet és nem állsz bosszút azokon a mi vérünkért, akik laknak a földön?»

— No maguknak nem nagyom világít egyik csillag se! — tréfálkozott ásítva egy öreg betörő — Ez is maszlag, az is maszlag! Mi itt csücsülünk a lyukban, azok meg most kint meleg szobában és jóízűn zabálnak.

A paraszt tűzbe jött.

— Krisztusnak is azt mondták: No szállj le a keresztről, ha Isten fia vagy, és mégis:...

— Maga ott volt bácsi, hogy így szorul-szóra tudja? — szól közbe vihogva egy kamasz — Tán még azt is elhiszi, hogy marmadnap felzepelnezzet a mennybe és azóta ül az öreg Isten mellett a lájbstulon?

— Kuss, csend, kuss! — kiabált kint a felvigyázó.

— Kuss te! — felelte vissza kuncogva, suttogva az öreg s aztán a nyugodt módjában folytatta — Azt nem tudom, hanem egyet tudok: még a hold is mindenestől olyan lesz, mint a vér és az ő ruhája is vérré lesz festve és az ő szemei, mint a tűznek lángja, tüzzel-vassal igazságot fog tenni ezen a zsvány földön és ha semmi se biztos, de az biztos: vörös zászló lesz a kezében, mert erről ismerik majd meg a szegények, hogy most aztán: Vergatterung!

Mindenki nevetett. A nagybajszú, a hangjából ítélve nem bántódott meg; sőt mintha még felélénkítette volna, hogy ilyen jól mulattatja Isten fiait.

— Úgy ám elvtársak — felváltá, hol elvtársaknak, hol Isten fiainak szólította hallgatóságát — szeretetnek, békességnek Krisztusa a Krisztus, de ami sok az sok. S biztos, nem nézte jó szemmel, hogy mint szedték el a szegénytől a földet, a munkája minden termését, de mikor aztán őt magát is elszedték a néptől, hogy mint a Borsi elvtársat sötétzárkába, őt fényes templomokba zárják bele, vette a Dávid kulcsát és kinyitotta a szívünket az igazságnak, ez az a kizárt ajtó, melyet most már senki Isten többet be nem csuk. Öreganyám is tudta már ezt, még pedig csuda tanította meg rá, valóságos csuda, amit tulajdon két szemével látott. Ő még jobbágy sorban élt, úgy ám, túl a Dumán, Somogyban. A faluja szegény jobbágyfalu volt, össze-vissza ha kétszáz házacska állt benne, de azok is messze egymástól, úgy hogy egy nap kellett hozzá végigjárni a falut. A sok robot, meg dészma meg tízed miatt zúgolódott a nép, mert az a bizonyos ajtó, melyről az írás szól, nyitva volt a szívekben, nyitva volt a szemük — egyszerre csak jön az ispán, hogy a gróf úr elrendelte karácsonyra templomnak kell állni a faluban, mert a falu templom nélkül elpogányosodik. Na igen, ott járt a Krisztus igaza a kis házak közt bűjtogatva naphosszat, be akarták hát zárni a templom-

ba. Hát az Isten fiának legnagyobb munkaidőben bizony menni kellett templomot építeni s mikor készen állt, jött a gróf négy lovas hintón a felavatásra. Falu apraja nagyja, így volt a parancs, ünneplőbe öltözött én is — egész regiment. Megjied a nép, mert mindjárt gondolja: ha bejött a gróf, vele nagy papok, kispapok — így mesélte öreganyám, úgy meséltem én is — egész regiment. Megjied a nép, mert mindjárt gondolja: ha bezáriják Krisztust, köll melléje porkoláb is, pap s templom mellé paplakot is kell majd építeni. De szólni egyik se mert. Megvolt a felszentelés, szép prédikáció és utána gróf úr, ispán, papok megint hintóba ülnek és alá Kaposvárra vagy tudom is én. Elég az hozzá elvtársak, biztos volt nagy dinom-dánom. De a nép csak szétszéled, lógatja a fejét, atyaisten, nem elég a gróf, az ispán, még papot is küldenek ránk. Öreganyám mondta, fél éjszaka imádkozott buzgón Istenhez, hogy süllyesztené el a templomot, de hasztalan. Reggel hallja, hogy vagy egy tucat falubeli atyafiát bevitték a megye házára s kalodába ducták, mert azok éjjel tüzet akartak rakni a templom körül. Csendőrök vitték őket Kaposvárra, mint engem most Pestre.

Úgy ültek ott kalodában, mint akár most a jó istenfi, Borsi elvtárs, hozzá még vasban. Így jött el rájuk is a karácsony, Jön ki a pap a városból, megyen a templomba — de csak néz. Üres biz az. Szól a sekrestyésnek, akit magával hozott: ej, még harangra is kellett volna pénzt szedni a néptől, node most szaladj, hívd őket élőszóval. De a sekrestyés egy napig járhatna, míg bejárja a falut. Azt mondja, nem lehet ezért meg ezért. Hát — mond a pap — legalább száz lelket csödsíts ide. Megy is az, de mind a ház üres, épp csak a kutyák vakkantanak. Mi az, kihalt ez a pogányfészek — káromkodik a pap és kocsijába ül, hogy maga nézzen utána. Öreganyám mondta, nem én: jól lehet huszszor fordult árokba a sötétben kocsijuk, sekrestyés a bakon, féderes ülésen hátul a pap szent karácsony estéjén versenyt káromkodtak, de ahol csak megállnak, minden ház üres. Tán már éjfél is elmúlt, mikor az utolsó házakhoz érnek, hát kint a hóban a falu végén, ott áll az egész falu és énekelnek: Mennyből az angyal eljött hozzátok... Mert nem a nóta a fontos, hanem, hogy milyen szívből, milyen szándékkal támad az ajkon. Öreganyám mesélte, nem én, áll a pap, ők énekelnek s akkor jött a csoda. Öreganyám esküszik rá a tucat atyafin kívül, akik a kalodában voltak, az egész falu kint volt a réten a hóban, még a csecszszópók is. És a pap épp kinyitja a száját, hogy átkozódjon és fenyegetőzzön és épp akkor felcsap a távolból a láng és mind látják: kigyulladt a templom. Öreganyám látta, nem én: a lángok közül a kiszabadult Krisztus nézett ki és a szemé, mint ahogy írva áll, mint a tűznek lángja. A papra nagyon csunyan nézhetett, mert az belevetette magát a kocsiba, de a nép felbátorodva csak állt és énekelt tovább s mégis — öreganyám mondta, nem én — a faluban egy ház se gyulladt ki, csak a templom égett le. Persze másnap jöttek a csendőrök, de....

Az emberek a cellában megint nevetni akartak, de börtönben furcsa mód egyszerre mindenki nesztét veszi, ha történik valami. Mind nyugtalanul kezdtek figyelni s a szomszéd cellából nyomban bekopogták az első hírt. Borsi. Később pár perc múlva már többet tudtak lekopogni: Borsi a zárkában énekel: Föl föl ti rabjai a földnek.... Most mentek le elhallgattatni. A nagybajszú gyorsan kopogta le tovább adva a hírt.

— No lám — mondta diadalmasan — hát ugye nem lehet bezárni!

Kint már a folyósón futkosás, ordítás, de egyszerre behallatszik innen is, onnan is, mégis: Föl föl ti rabjai a földnek.... Benn a cellában elsőnek Kliman az összetört szemüvegű kapja fel a gyenge hangjával a nótát, de mindjárt segítségére megy a mély hatalmas hangjával az öreg.

— Ugy mint az öreganyám mesélte, csak a nóta más. De az egész falúnak ott kell lenni — kiáltja.

A sötétben nem lehet látni, ki énekel, ki nem, de a cella falait zúgva tölti be a szó. Egyszerre meggyullad a villany, sorba nyílnak, csapódnak ajtók, ének és zürzavar, izgalom, csak az öreg mosolyog és mondja:

— Meddig nem tesz ítéletet és nem állasz bosszút a mi vérünkért, azokon, akik laknak a földön? És mondaték nekik, hogy még egy kevés ideig nyugodnának, míg bételjesedik az ő szolgatársaiknak és attyóküainak számuk, kiknek még kell ötletniek, mint ők is megölettek.

FIGYELŐ

A NÉMET ÍRÓK ELSŐ KONGRESSZUSA

Berlin szovjetövezetében, a szovjet katonai parancsnokság által újrapépített »Német Színház« épületében október hó 5 és 10-ike között ült össze a német írók első kongresszusa a hitlerizmus összeomlása után. Németország mind a négy megszállási övezetéből jöttek s itt találkoztak azok, akik a hitleri korszakot Németországban éltek át és azok is, akik a hitlerizmus legyőzete után tértek vissza hazájukba. Valójában tizenöt esztendő után először találkoztak, hogy ismét fölvegyék egymással a kapcsolatot, hogy bírálatot s ítéletet mondjanak a német történelem tizenhárom szegyeteljes éve fölött; hogy kivizsgálják a demokrácia ellen nem vétett írók együttműködésének lehetőségét, azokat a módokat, amelyekkel Németország demokratikus újjászületéséhez hozzájárulhatnak és szóvategyék a német irodalom jelenének és jövőjének kérdéseit.

Jól tudjuk, hogy a fasiszmus uralomrajutásakor közel kétszáz író hagyta el Németországot, hogy külföldről folytathassák a harcot a fasiszmus ellen vagy ott megőrizték írói becsületüket. Ezek közül néhányan elveszték a háborúban, sokan mindmáig nem tértek vissza az emigrációból. Több jeles író a német fasiszmus áldozata lett, köztük Karl Ossietzky, Adam Kuckhoff, Erich Mizium, Albrecht Haushoffer, Walter Hasenkleuer és mások. A fasiszta uralom alatt maradtak közül sokan arra törekedtek, hogy ne szennyezzék be magukat s éppen ezért abban a meggyőződésben éltek, hogy ha a való kérdésektől elvont műveket írnak, megőrizhetik művészi mivoltukat. Nyilvánvaló, hogy ez utóbbiak úgy szellemileg, mint alkotás tekintetében súlyos veszteségekkel éltek túl a fasiszmus sötét korszakát s ma is ingadoznak, hiszen tizenhárom éven keresztül nem ismerték föl a dolgok igazi értelmét. A kérdést még most is így teszik föl: »az ember jó vagy rossz«, »a különféle igazságok közül melyiket kell az írónak kifejeznie«, »a külső vagy a belső valóságot« stb. Ezért érthető dolog, hogy ennek a kongresszusnak valójában azok a legjelentősebb alakjai, akik a fasiszmus ellen vállalt nehéz harcukkal megmentették a német kultúra becsületét. Ezek az igazi német írók Johannes Becher, Anna Suegers, Erich Weinert, Ludwig Renn, Willi Braedel és mások. (Thomas Mann, Heinrich Mann és Lion Feuchtwanger nem vett részt a kongresszuson). Az elnöki tisztet Richarda Huch, az idős írónő töltötte be, aki már jóval a hitleri sötétség előtt ismert humanista író volt és a fasiszta uralom idején hallgatott.